מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

עבודה זרה נג

עניין: מדפלחו ישראל לעגל גלו אדעתייהו דניחא להו בע״ז

העמק דבר שמות לד, יג

שלא היתה נעבדת. **(ג)**, באשרה[98], ובזה מפורש בע״ז (נג,ב) אמר רבי אלעזר כתחילה של ארץ ישראל, דאמר רחמנא ״ואשיריהם תשרפון באש״, מכדי ירושה להם מאבותיהם ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו וכו׳, אלא מדפלחו ישראל לעגל גלו אדעתייהו דניחא להם ועבודת כוכבים שליחותא דידהו עבדי (עכ״ל הגמרא)[99]. ומשום הכי כתיב כאן ״ואת אשריו״ ולא ׳ואשיריהם׳ כמו ״מצבותם״, אלא לרמז ״אשריו״ דישראל[100], משא״כ מצבות דשבעה אומות נמי אסור.

אוצר הידיעות ח״ב פרק קצז

בגמ׳ ע״ז (נג, ב) ביארו לכן העכו״ם אוסרים האשירה בארץ ישראל אע״פ שהארץ לא ירושה להם, אלא מדפלחו ישראל לעגל גלו אדעתייהו דניחא להו בעבודת כוכבים, וכי אתו עובדי כוכבים שליחותא דידהו עבדי.

רבי יחזקאל אברמסקי ביאר לפי״ז לכן בפרשת משפטים לא הוזהרו על כריתת האשרות אלא כי הרס תהרסום ושבר תשבר מצבותם, מכיון שישראל עדיין לא עבדו לעגל וא״כ לא גלו דעתם דניחא ליה, ממילא עכו״ם אינו יכול לאסור אשירה בארץ ישראל. ורק כאן לאחר שעבדו לעגל הוזהרו על כריתת האשירה, שעכשיו נאסרת אשירת עכו״ם בארץ ישראל.

תורת חיים

מדפלחי ישראל לעגל גלו אדעתייהו דניחא להו בעבודת כוכבים ומזלות וכי אתו עובדי כוכבים ומזלות שליחותא דידהו עבידי. נראה דהיינו הא דאיתא באגדת חלק וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם א״ר חנינא לאחר עשרים וארבע דורות נגבה פסוק זה שנאמר ויקרא באזני קול גדול לאמר קרבה פקודת העיר ואיש כלי משחיתו בידו.

לכאורה קשה למה זה גבה הקב״ה חובו של מעשה העגל בשעת חורבן ירושלי׳ וארץ ישראל ונראה לפי שא״י קדושה היא וטהור׳ אשר ה׳ דורש אותה ולכך אינה סובלת עליה טומאת עבודת כוכבים ומזלות ועובדיה ומקיאה אותן ובשעה שחטאו ישראל בעגל וגלי אדעתייהו דניחא להו כעבודת כוכבים ומזלות ואיו לאלוהות הרבה אז הוסיפו ישראל טומאה בא״י שעל ידי כן נאסרו כל האשרות שבארץ ישראל ונעשו עבודת כוכבים ומזלות אבל קודם מעשה העגל אע״ג דנעבדו מ״מ כיון דלאו דידהו הוו ולא נאסרו לאו עובדי כוכבים ומזלות מיקרי כמו שכתבו התוספות בפרק כל האלילים גבי העובדי כוכבים ומזלות העובדים את ההרים. וכיון דישראל טימאו את א״י במעשה העגל לכך עלה על דעתו של הקדוש ברוך הוא שלא יביאם שם שהרי לבסוף לא גלו משם אלא בשביל שעבדו שם עבודת כוכבים ומזלות כל שכן שלא היו ראוים להביאן לשם לולי תפילתו של משה שאמר ואם אין מחני נא מספרך אז השיב לו יתברך ועתה לך נחה את העם אל אשר דברתי לך וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם פירוש ביום החורבן בשעה שאפקוד עליהם טומאת הארץ שטימאוה שם בעבודת כוכבים ומזלות ופקדתי עליהם גם טומאה הראשונה שטמאוה במעשה העגל ולכך לאחר עשרים וארבע דורות ממעשה העגל צירף הקב״ה ופקד עון אבות על בנים כיון שאחזו מעשיהן בידיהן וגזר על הארץ להקיא אותן כדרכה שאינה סובלת טומא׳ עכו״ם ולהכי צוה הכתוב לאבד את כל המקומו׳ אשר עבדו עם העכו״ם.

גמ׳ סנהדרין קב.

וארבעה בהכרע ליטרא של עגל הראשון שנאמר [ח] וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם אמר רבי חנינא לאחר עשרים וארבעה דורות נגבה פסוק זה שנאמר [ט] ויקרא באזני קול גדול לאמר קרבו פקדות העיר ואיש כלי משחתו בידו [י] אחר הדבר הזה לא שב ירבעם מדרכו הרעה מאי אחר אמר ר׳ אבא אחר

SPONSORED LZ"N
AHARON BEN YAAKOV SHALOM • LEAH BAS YITZHAK